

Kronik

Kulturkalender

Kulturkalenderen, der udkommer som del af Diamanten, giver et samlet overblik over sæsonens udstillinger, koncerter, foredrag og arrangementer. Det samme gør den elektroniske kulturkalender, som findes via adressen <www.kb.dk>

Bøger og bibliotek

Julius Bomholt Prisen

Det Kongelige Biblioteks forskningschef, dr.phil. John T. Lauridsen, modtog 9. december 2013 *Julius Bomholt Prisen*, som overrakte af kulturminister Marianne Jelved ved det årlige Bomholt-seminar, denne gang i Rigsarkivets festlige Harsdorfsal. Forinden havde formanden for Kulturministeriets Forskningsudvalg, professor Anne-Marie Mai, motiveret tildelingen af prisen således: "Der er tale om et enestående forskningsarbejde, der rekonstruerer den korrespondance, som Werner Best foranstaltede afbrændt efter ordre i april 1945. Udgivelsen består af ti bind og bringer næsten 3.000 dokumenter, der fortæller om hvordan tyskerne opfattede besættelsen af Danmark, og hvordan de agerede [...] Det store værk rummer desuden en værdifuld oversigt over forskningen indenfor den tyske besættelsespolitik, herunder graden af økonomisk udnyttelse, aktionen mod de danske jøder og tysk politisk modstands-bekæmpelse. Udgivelsen er sandsynligvis den største samlede kildeudgivelse i Danmark nogensinde." Kildeudgaven, der udkom i september 2012 er nærmere omtalt i *Magasin* 2012:4 og 2013:3.

Kulturminister Marianne Jelved overrækker Julius Bomholt Prisen til John T. Lauridsen. Medaljen i bronze er skabt af billedkunstneren, professor Morten Stræde. Foto: Martin Thorup Nielsen, Rigsarkivet.

Danmarks Breve

Det private brev kan som bekendt have en betydelig værdi til belysning af brevskrivernes følelser og tanker, og i korrespondancen kan der udspilles en dialog, der sætter personligheden yderligere i relief.

Brevets kildeværdi kan især aflæses af de mange brevudgivelser på tryk, som startede i 1800-tallet, og som især tog fart i 1900-tallet og fortsætter i det 21. århundrede. Og en yderligere bekræftelse kan man få på læsesalen for håndskrifter på Det Kongelige Bibliotek, hvor en meget stor del af det studerede originalmateriale, der kun kan benyttes dér, er breve.

I erkendelse af denne fortsatte interesse for brevet er Det Kongelige Bibliotek nu, takket være en bevilling fra Kulturministeriet, begyndt på udviklingen af en national brevbaser med titlen *Danmarks Breve*, der vil indeholde alle kategorier og typer af private breve fra det 16. århundrede og til i dag.

Arbejdet, der vil stå på de næste 5 år, vil i første omgang bestå i en digitalisering

af de ca. 300.000 tryksider, som indeholder de omtalte mange brevudgivelser. I næste omgang kommer turen så til de måske 2 mio. originale breve, der befinder sig på Det Kongelige Bibliotek, og som stadig kræver et læsesalsbesøg, hvis man vil læse dem.

Det Kongelige Bibliotek på nettet

Ugens skat

Med *Ugens skat* præsenterer biblioteket fra årets begyndelse online hver søndag et nyt værk – en skat – fra udstillingen 'Skatte i Det Kongelige Bibliotek'. Igennem videoer og tekster gives et dyberegående indblik i Danmarks kulturarv igennem 1400 år, herunder også musik- og teaterskatte. Blandt årets første skatte er også nogle af de største, blandt andet Gutenbergbibelen (udsnit nedenunder), Guaman Pomas *Inkakronike*,

Kierkegaards og H.C. Andersens arkiver og en række uvurderlige og illustrerede middelalderhåndskrifter.

Ugens skat annonceres i Facebook-gruppen *Den Sorte Diamant – Det Kongelige Bibliotek* og kan ses på adressen: <www.kb.dk/da/dia/online/ugens_skat>

MyArchive – ny bærer af kulturarven

Efter flere års forberedelse har Det Kongelige Bibliotek nu oprettet en tjeneste med navnet *MyArchive*, der på nationalt plan tilbyder forskere, forfattere, kunstnere og andre kulturaktører på frivillig basis at selvflevere e-mails og vedhæftede filer som en vigtig del af kulturarven; dvs. de pågældendes digitale privatarkiver.

Gennem *MyArchive*-tjenesten kan man få tildelt et personligt *deponeringsområde* for e-mails og vedhæftninger på en server i Det Kongelige Bibliotek, der senere flyttes til et *donationsområde*, hvor materialet bliver til Det Kongelige Biblioteks ejendom med henblik på sikker opbevaring og formidling i fremtiden i henhold til de aftaler, som træffes med donator. Materialer i donationsområdet vil til enhver tid blive langtidbevaret i henhold til samme høje standarder som nationalbibliotekets øvrige digitale ressourcer.

Tjenesten er altså en fortsættelse – i den digitale verden – af den indsamling, bevaring og tilgængeliggørelse af nationalt arkivmateriale, der har fundet sted på Det Kongelige Bibliotek siden 1800-tallet.

En afgørende forskel er imidlertid, at det nu er arkivskaberen selv, der som

udgangspunkt – men i samarbejde med biblioteket – afleverer og ordner sit eget digitale arkiv, og som i levende live prioriterer, hvad der skal betragtes som bevaringsværdigt. Og som det fremgår, er det ikke kun 'breve', altså e-mails, som tjenesten kan bevare. Alle typer af digitale dokumenter, der i dag eller på sigt skønnes at kunne have en kildeværdi, kan afleveres til biblioteket. Se mere på

<www.kb.dk/myarchive>

Første Verdenskrig samlet på ét website

Fra 1914-1918 var Europa i krig. I 100-året for krigsudbruddet har en række europæiske lande ved fælles hjælp og EU's medvirken skabt digital adgang til et omfattende og ofte unikt kildemateriale over krigen og dens følger.

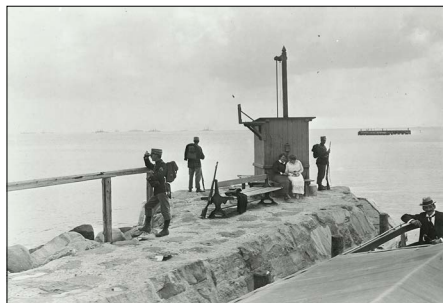
Den 30. januar præsenterede den tyske kulturminister, Monika Grütters, tema-portalens <www.europeana1914-1918.eu>, som giver EU's borgere adgang til kildemateriale og dermed et omfattende indblik i krigenes mange aspekter.

europeana
collections
1914-1918

Ti europæiske nationalbiblioteker, herunder Det Kongelige Bibliotek, har tilsammen digitaliseret ca. 400.000 sjældne bøger, småtryk og andre dokumenter og billeder, og mere end 660 timers film er digitaliseret af filmarkiver.

Derudover har 8.000 europæiske borgere lagt private og personlige genstande frem fra krigenes tid, der er gået i arv i generationer og nu er blevet digitaliseret ved lokale arrangementer organiseret af *Europeana*, den europæiske kulturarvsportal. Det hele

Danske soldater på neutralitetsvagt. Tyske krigsskibe i horisonten trækker forbi Skovshoved i 1914. Foto: Holger Damgaard

er samlet og tilgængeliggjort i én tematisk portal som del af Europeana.

Europeana 1914-1918 vil bl.a. fortælle helt nye og ukendte historier om krigen, som kostede ca. ni millioner soldater livet og sårede mere end det dobbelte.

For første gang bliver der mulighed for at se Første Verdenskrig og dens følger fra mange forskellige vinkler. I originalmaterialet indgår fotografier, kort, dagbøger, avisartikler, breve, tegninger og andet materiale, der bl.a. kan have interesse for lærere, historikere, journalister, studerende og alle med interesse i at gå direkte til kilderne.

På websitet kan man også se den virtuelle udstilling *The First World War: Places of Transition* og en ny flersproglig e-lærings portal, som er udviklet af British Library, der også har produceret en trailerfilm om projektet. Gå selv på opdagelse på adressen

<www.europeana1914-1918.eu>

Tidsskrift.dk i vækst

Tidsskrift.dk er Det Kongelige Biblioteks portal for digitale og digitaliserede periodica, dvs. både for tidsskrifter, som er *født* digitalt (aldrig udkommet i trykt form) og for ældre tidsskrifter, som er *scannet* ind (retrodigitaliseret). Portalen har netop været igennem en større opdatering, og der er kommet flere vigtige tidsskrifter til; bl.a. er nærværende *Magasin* blevet scannet ind fra sin begyndelse i 1986. Et andet kulturhistorisk tidsskrift, *Bogvennen* (udgivet af Forening for Boghaandværk), er også for kort tid siden scannet ind, og alle årgange siden begyndelsen i 1892 er nu publiceret på Tidsskrift.dk. Alt, hvad der ligger i portalen, er fuldt tekst søgbart.

Udstillinger

Plantu – fransk tegner i verdensklasse

Jean Plantureux – bedre kendt under sit *nom de guerre* Plantu – er det franske dagblad *Le Monde*'s højt profilerede tegner med daglig spalteplads på avisens forside.

Her kommenterer Plantu med sin satiriske streg vedholdende de største politiske problemer, nationale og internationale. Med sin store journalistiske indsigt og ballast hudfletter Plantu sikkert, bidende og med stort vid de største og mest betændte emner – og gør det ubesværet og enkelt. Han evner som få at skære ind til benet og tydeliggøre, hvad det hele handler om – og hvad han mener om det.

Verdens store religioner har Plantus bevågenhed og skarpe blik hæftet på sig. Kritisk og med megen ironi svinger Plantu tegnepennen kompasset rundt.

EU og selv lille Danmark slipper heller ikke for den franske skarpretterpen.

Plantus produktion af politisk satire er enorm – og tankevækkende. Tænk at verdenshistorien med al dens gru kan kalde på så megen latter og smil – alvorligt ment.

I 2006 trådte Plantu ind i den danske Muhammedsag, der bredte sig globalt og med meget voldsomme reaktioner fra den muslimske verden. Plantu tegnede på forsiden af *Le Monde* sit bidrag, idet han portrætterede profeten – ikke i form af en traditionel tegning, men ved at sammensætte et utal af sætningen 'Jeg må ikke tegne Muhammed'. Et stærkt statement og en klar tilkendegivelse fra Plantu og *Le Monde* i pressefrihedens tjeneste. Muhammedsagen blev i øvrigt på mange måder større i Frankrig end i Danmark med redaktorfyringer og stort anlagte retssager.

Også i 2006 stiftede Plantu i samarbejde med FN's daværende generalsekretær Kofi Annan ved en konference i FN's hovedkvarter i New York sammenslutningen 'Cartooning for Peace'.

Sammenslutningen har til formål gennem bladtegningen som universelt udtryksmiddel og redskab at fremme forståelse og gensidig respekt mellem mennesker med forskellige trosretninger og kulturer. 'Cartooning for Peace' støtter og hjælper bladtegnere i hele verden (men navnlig i Mellemøsten og Afrika), overalt hvor ytringsfriheden ikke er en selvfølge, og hvor tegnerkollegerne ofte arbejder med livet som indsats.

Plantu er født i 1951 i Paris og fik sin første tegning bragt i *Le Monde* i 1972. Han har siden udstillet over hele verden og har ligeledes modtaget et hav af udmærkelser og priser.

Bladtegnergangen, 12. februar 2014 – 26. april 2014.

I forbindelse med udstillingsåbningen havde foreningen Danske Bladtegnere arrangeret en masterclass med Plantu for sine medlemmer. Arrangementet foregik på Det Kongelige Bibliotek.

Foredragsrække: Videbegær

Jyske Lov – Danske Lov

På jagt efter ham (eller dem), der førte pennen: Efter knapt 300 år i Sverige vendte håndskriftet med den ældste overlevering af Jyske Lov i marts 2011 hjem til Danmark. Den er siden som den første generelle rigslov for Danmark på ny blevet gransket nøje af forskere, der publicerer deres resultater i 2014. Håndskriftet kaldes i forskningen for *Codex Holmiensis* 37 – eller blot C 37.

Det Kongelige Biblioteks direktør, cand.phil. i historie, Erland Kolding Nielsen, løftede i dette foredrag sløret for, hvordan de nye undersøgelser af C 37, der er et såkaldt samlingshåndskrift, har ført til ny erkendelse. Det er Erland Koldings Niensens tese, at håndskriftet er betydeligt ældre end 1276, som man hidtil har antaget, og at det bedømt ud fra sin oprindelse og funktion er opstået og skal forstås i en rigshistorisk (og ikke kun landsdels-historisk) sammenhæng: Sammen med tidligere og nye iagttagelser sandsynliggøres det endvidere, at Valdemar Sejrs lov af 10. marts 1241 blev udstedt som en lov for hele riget og ikke som en provinslov

for Jylland-Fyn. I de sidste 200 år har det nemlig blandt historikere og retshistorikere været lagt til grund, at 1241-loven var en provinslov allerede ved tilblivelsen, udstedt til brug for den jysk-fynske lands-tingskreds ned til Ejderen. Først fra ca. 1991 er der gentagne gange sat spørgsmålstegn ved denne opfattelse.

Men der er ingen spor i de samtidige kilder af, at 1241-loven skulle være udstedt med begrænset geografisk gyldighed. Det synes at være en tilbageslutning fra en senere retstilstand og navngivningen (Jyske Lov) er ligeledes fra et senere århundrede. Håndskriftet C 37 indeholder tre afgørende, politisk vigtige aktstykker fra perioden 1241-76, skrevet af tre forskellige skrivere i kronologisk orden. Hvem har haft et sådan håndskrift med Valdemar Sejrs lov fra 1241 i sin besiddelse før 1276?

Det spørgsmål, der står tilbage, er, om C 37 i virkeligheden skulle være den original, man hidtil har troet var gået tabt allerede i middelalderen, da man under de sidste mere end 200 års håndskriftstudier og udgivelser på grundlag heraf ikke hidtil har fundet spor af den?

Dronningesalen, 9. december 2013.

Foredragsrække: Danmark-Norge før og efter 1814

Harald Gustafsson fra Lunds Universitet indledte foredragsrækken.

Den glemte samhörighed

Unionen mellem Danmark og Norge, som blev afsluttet i 1814, er stort set slettet i den kollektive hukommelse herhjemme. Men bag glemselen kan man alligevel stadig spore en form for skandinavisme. En foredragsrække i foråret med intet mindre end otte særskilte foredrag sætter fokus på forholdet mellem de to lande i anledning af 200-året for unionens opløsning. Foredragsrækken fortsætter frem til maj måned.

Norge – fra partner i Kalmarunionen til dansk satellitstat

Det første foredrag i rækken blev holdt af professor, fil.dr. Harald Gustafsson (f. 1953) fra Lunds Universitet. Foredraget skildrede med bred pensel de skiftende forhold mellem Danmark og Norge fra højmiddelalderen til 1660 – en periode, hvor Kalmarunionen løftes frem som en vigtig fase.

Blixen, 13. januar 2014.

Den dansk-norske enevælde

Det andet foredrag i rækken handlede om den dansk-norske enevælde og

blev holdt af universitetslektor, ph.d. Sebastian Olden-Jørgensen (f. 1964) fra Saxo-Instituttet ved Københavns Universitet. Foredraget så på den dansk-norske enevælde indefra, nemlig gennem digteren, historikeren og essayisten Ludvig Holbergs (1684-1754) briller. Han stammede fra Norges største by, Bergen, men levede det meste af sit liv i København og kendte også den store verden fra sine rejser. Et af Holbergs i samtiden mest udbredte værker var netop bogen *Dannemarks og Norges Beskrivelse* fra 1729.

Blixen, 20. januar 2014.

Skilsmissen

Det tredje foredrag i rækken blev holdt af postdoc, ph.d. Rasmus Glenthøj (f. 1978) fra Institut for Historie ved Syddansk Universitet og handlede om afslutningen på unionen mellem Danmark og Norge i 1814. Foredraget fortalte historien om den måske største omvæltning i dansk og norsk historie – adskillelsen af 'tvillingerigerne'. Opgivelsen af Norge var det største territoriale og befolkningsmæssige tab i den danske stats historie, også større end tabet af Slesvig-Holsten i 1864. Foredraget analyserede, hvad der ledte til den katastrofale situation i 1814 efter Napoleonskrigene, og hvordan krigshandlingerne påvirkede alle sider af samfundet i den dansk-norske stat. Glenthøj fortalte også om, hvad det betød at være norsk og dansk før og efter 1814 – og hvordan de stadig stærke bånd på tværs af Skagerrak fortsat var med til at forme den nationale identitet i begge lande.

Blixen, 24. februar 2014.

Dansk-norsk historie – meget kort

Norge kom i personalunion med Danmark i 1380, da barnekongen Oluf arvede Norges trone. Hans mor, Margrethe, var dog den reelle regent, og hun var den egentlige arkitekt bag *Kalmarunionen*, der blev indgået mellem de tre nordiske riger på et møde i Kalmar i sommeren 1397. Unionen var en formel og i perioder også reel forening af de tre nordiske riger Sverige, Norge og Danmark.

Kalmarunionen blev opgivet i 1524, men Norge forblev forbundet med Danmark. Det svenske kongerige, der også omfattede det nuværende Finland, udviklede sig til en stormagt i løbet af det 17. århundrede. De svenske erobringer indebar blandt andet, at kongen over Danmark og Norge måtte afstå Skåne, Halland, Blekinge og Bohus Län permanent til Sverige i 1658.

Da briterne i 1807 ranede den danske orlogsflåde, kunne sejlruterne mellem Danmark og Norge ikke længere beskyttes.

Danmark havde af nød allieret sig med Frankrigs Napoleon og stod derfor blandt taberne, da napoleonskrigene sluttede. Ved fredstraktaten i Kiel 1814 blev Norge afstået til Sverige. Dog forblev de gamle norske bilande, Island, Færøerne og Grønland under den danske krone.

Students Only!

Den amerikanske ambassadør Rufus Gifford møder danske studerende

Ambassadør Rufus Gifford (billedet) var en stor kraft i Obamas genvalgskampagne og har tacklet alt fra tunge diplomatiske emner til danskernes aflivning af en giraf (hvilket selvfølgelig fik *Politikens* satiriske spalte, At Tænke Sig, til at døbe ambassadøren *Girafford*).

Den karismatiske ambassadør var på scenen i Diamanten til en samtale med journalisten og USA-kenderen Torsten Jansen i et særarrangement for Det Kongelige Biblioteks studenternetværk Students Only!

Efter samtalen fik de studerende mulighed for at stille spørgsmål til ambassadøren, og der blev en livlig snak om alt fra amerikansk udenrigspolitik til hans indblanding i ravagen om giraffen Marius.

Ambassadør Gifford er ikke den typiske diplomat. Han har blandt andet

haft en succesfuld karriere i Hollywoods filmindustri, samt et lille statist-job i ny og næ; blandt andet kunne man se ham i filmen *Garfield* som "Dog Owner #1"!

Men det var, da han brillerede som økonomidirektør for Obamas genvalgskampagne i 2012, hvor han indsamlede den svimlende sum af \$700 millioner til en hårdt prøvet præsidentkandidat, at diplomatpasset blev hans.

Dronningesalen, 28. februar 2014.

International Forfatterscene

Sara Stridsberg

Sverige

Den svenske forfatter Sara Stridsberg (f. 1972) kredser i sine eksperimenterende romaner om feministiske temaer som kvindeundertrykkelse og kvinden som biologisk og socialt determineret væsen.

Stridsberg blev i 2007 tildelt Nordisk Råds Litteraturpris for *Drømmefakultetet*, som handler om den radikale feminist og forfatter Valerie Solanas (1936-1988) liv og værker. Solanas skrev i 1967 det feministiske manifest *SCUM – Society for Cutting Up Men*, men blev mere berømt for et attentat imod Andy Warhol året efter.

Solanas livshistorie er omdrejningspunktet i *Drømmefakultetet*, alligevel er Stridsbergs ærinde ikke entydigt biografisk. Biografisk og dokumentarisk materiale trækkes ind i fiktionen, så det er umuligt at afgøre, hvornår fakta ophører, og fiktionen tager over. Dermed bliver bogen en genrehybrid, der blander dokumentarisme og fiktion.

I forbindelse med tildelingen af Nordisk Råds Litteraturpris lød det i juryens begrundelse: "*Drømmefakultetet* har under rubrikken 'tilføjelse til seksualteorien', og romanen er et svidende opgør med de forskellige undertrykkelsesmekanismer, som virker i samfundet. Sit alvorlige emne til trods er *Drømmefakultetet* en roman, som bæres frem af en enorm energi og sproglig lyst." Selv har Sara Stridsberg sagt, at hun i *Drømmefakultetet* forsøgte at skrive sig ud af de gængse forestillinger om, hvordan man skriver en roman. Dette har resulteret i en sælsom tekst, der blander fiktion og dokumentarisme og sprænger rammerne for romanens klassiske form.

Den feministiske vrede løber som en rød tråd igennem hele Stridsbergs forfatterskab. Ligesom *Drømmefakultetet* tager hendes andre romaner udgangspunkt i en specifik historisk eller fiktiv kvindeskæbne.

Debutromanen *Happy Sally* (2004) handler om Sally Bauer, der var den første skandinaver, der svømmede over den Engelske Kanal. Stridsbergs seneste roman *Darling River* (2010) har som omdrejningspunkt forfatteren Vladimir Nabokovs romanskikkelse Lolita.

Udover det feministiske grundtema har romanerne tilfælles, at de er eksperimenterende og kunstneriske tekster. De har ikke et ensopret handlingsforløb, men er konstrueret af drømmeagtige scenarier, der afløser hinanden og langsomt opbygger fortællingen.

Stridsbergs værker er blevet kaldt collager over levet liv. Bøgerne blander interviews, dagbogsnotater, artikler og prosa i en forvirrende og alligevel overraskende præcis fortælling om kvinder, der lever i et mentalt grænseland.

I januar gæstede hun International Forfatterscene, hvor hun blev interviewet af forlagsredaktør Charlotte Jørgensen.

Blixen, 7. januar 2014.

Bernard-Henri Lévy

Frankrig

På sin hjemmeside anvender den franske filosof og samfundsdebattør Bernard-Henri Lévy (f. 1948) mottoet "Kunsten at filosofere er kun noget værd, hvis den er en krigskunst".

For Lévy har filosofi nemlig aldrig drejet sig om at sidde ophøjet i et elfenbens-tårn fjernt fra verdens larm, men netop om at engagere sig og tage stilling i aktuelle og konkrete konflikter. Det ses tyde-

Bernard-Henri Lévy på International Forfatter-scene i februar.

ligt, hvis man opremser en håndfuld af de globale brændpunkter, som den franske filosof både har besøgt og involveret sig politisk i: Bosnien, Afghanistan, Libyen og Syrien. Der er således ingen tvivl om, at Lévy spillede en helt central rolle – bl.a. via sit personlige venskab med daværende præsident Nicolas Sarkozy – da Frankrig gik forrest i at få gennemført et internationalt flyveforbud over Libyen.

Al denne kamplystne aktivitet har gjort Lévy til en lige så kendt som omstridt skikkelse i Frankrig, hvor han både blot omtales som 'BHL' og beskrives som 'vor nationale dandy' – med en slet skjult hentydning til hans påklædning og frisur.

Men efter mere end 30 år i samfundsdebattens boksering er Lévy sandsynligvis hårdet. Allerede i 1977 blev han og

kollegaer som André Glucksmann, Pascal Bruckner og Alain Finkielkraut rubriceret som en provokerende gruppe af 'nye filosoffer' (Nouveaux Philosophes), fordi de lagde afstand til både marxistisk og socialistisk tankegods og åbenlyst gik til angreb på venstreorienterede holdninger i de intellektuelle miljøer og især venstrefløjens påståede meddelagtighed i totalitarismen. Lévy udgav selv i 1977 bogen *La barbarie à visage humain* (Barbariet med et menneskeligt ansigt), hvor han argumenterer for, at marxisme ifølge sin natur er korrump.

Siden er fulgt en lang række udgivelser og aktiviteter, hvor Lévy med usvækket energi har markeret sig på diverse samfundspolitiske slagmarker – fra kritik af muslimske kvinders brug af slør til hyldesterklæringer til den israelske hær. Med særlig tilknytning til Danmark er det, at han i 2006 sammen med bl.a. Salman Rushdie skrev et åbent brev, *Together facing the new totalitarianism*, som var et direkte svar på de muslimske protester og trusler i forbindelse med Jyllands-Postens offentliggørelse af Muhammed-tegningerne.

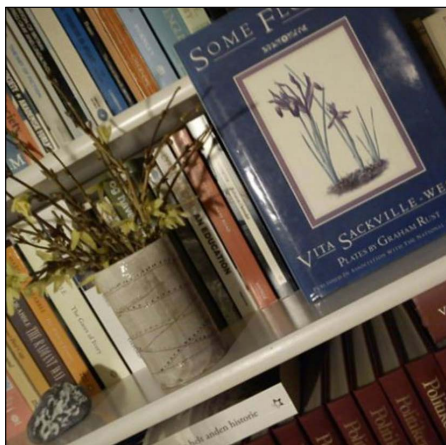
Allersenest har Lévy for et års tid siden, igen sammen med bl.a. Rushdie, udsendt et opråb om Europa i krise, som konkluderer: "I dag er det politisk union eller barbari. Eller mere præcist: føderalisme eller brud. Og bruddet vil føre til social tilbagegang, manglende jobsikkerhed, en flodbølge af fyringer og fattigdom. (...) Vi har ikke længere et valg: Det er politisk union eller døden."

Bernard-Henri Lévy blev interviewet af DR-studievært Adam Holm, og aftenen var arrangeret i samarbejde med Det Franske Institut, Den Franske Ambassade og Air France.

Dronningesalen, 6. februar 2014.

liT.house: OURS(H)ELVES

For nylig opfordrede den britiske avis *The Guardian* sine læsere til at tage en *shelfie* – altså et foto af deres boghylder. En neologisme lydæssigt så tæt på det meget aktuelle begreb *selfie* – og samtidig

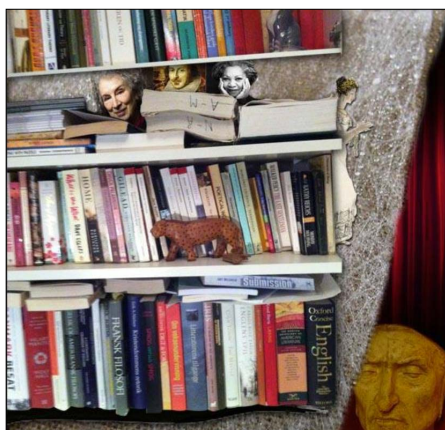

så anderledes. Hvor en selfie er egocentriske og entydig, udmærker en shelfie sig netop ved at dens egentlige subjekt (ejer/fotograf) er fraværende, men stadigvæk repræsenteres og rekonstrueres *by proxy*, gennem ejerens valg af bøger – en dialektik, der også afspejles i den antydede

læseakt, der hvor man bringes til at forstå sig selv gennem tekstens anden, fordi man ser og indlever sig i den anden og samtidig ser sig selv med en andens øjne.

Det Humanistiske Fakultetsbibliotek gjorde *The Guardian* kunsten efter og

opfordrede brugerne til at indsende fotos af deres boghylder, hvorefter nogle af de tilsendte fotos blev vist på en udstilling på fakultetsbiblioteket. Hvert foto akkompagneredes af små, lyrisk-prosaiske refleksioner over, hvad en bogreol i ens hjem er, hvad den repræsenterer og hvilken betydning den har i vores liv.

DiamantEnsemblet 10 år

Bibliotekets husorkester (Ensemble in Residence), som er sponsoreret af Siemens Danmark, fyldte i 2013 10 år, og det markeres i hele sæsonen ved et ganske ekstraordinært program. Dog ikke mere anderledes, end at det nye år indledtes med...

Nytårskoncert med DiamantEnsemblet og Anne Marie Helger

Årets nytårskoncert havde sigøjnertema: Konferencier og spåkone Anne Marie Helger ledte publikum gennem fyrlige, temperamentsfulde solistiske optrædener med DiamantEnsemblets musikere. Også kongelig balletdanserinde Astrid Elbo medvirkede som dansende sigøjnerpige.

Dronningesalen, 10. januar 2014.

Moderne Tider – Verklårte Nacht

I serien 'Moderne Tider' præsenterer DiamantEnsemblet i hver sæson en af kammermusiklitteraturens moderne klassikere, denne gang Arnold Schönbergs (1874-1951) *Verklårte Nacht* fra 1899 – senromantisk, stadig tonal musik, men harmonisk avanceret, intens og mættet – komponeret for seks strygere.

Sekstetten er inspireret af det dramatiske digt *Verklårte Nacht* af Richard Dehmel: Et kærestepar går i måneskinnet, kvinden fortæller manden sin dystre hemmelighed; at hun er gravid med en anden mands barn. Manden accepterer situationen, elsker fortsat kvinden, og sammen går de afklaret videre gennem den lyse nat. *Verklårte Nacht* har ikke uden grund i over 100 år grebet lytteren om hjertet med sin store ekspressivitet, mystik og lysende klarhed. Koncerten indledtes med at skuespilleren Michael Moritzen læste Dehmels digt op.

Programmet blev suppleret af Robert Schumanns (1810-1856) 13 poetiske klaverminiaturer *Kinderszenen* fra 1838. Musikken, hvorfra mange nok især vil kende nr. 7, *Traumerei*, er arrangeret genialt for blæserkvintet af den danske komponist Hans Abrahamsen. Derudover spillede DiamantEnsemblets blæsere en kvintet af Jean Francaix (1912-1997).

Dronningesalen, 4. februar 2014.

Vinterjazz

med Sinne Eeg

Sinne Eeg (f. 1977) er en kær gæst i Dronningesalen, hvor hun i flere omgange har fyldt salen med et begejstret publikum.

Sinne Eeg har en række pladeudgivelser i eget navn, f.eks. med sin faste jazztrio, og har desuden udgivet CD med DR Underholdningsorkestret. Både i 2007 og 2010 vandt hun en *Danish Music Award* for bedste "Jazz Vocal Album".

Med stor traditionsbevidsthed har hun nu bevæget sig ud i et nyt projekt med den lidt usædvanlige konstellation sang, guitar og hammondorgel. Repertoiret er stadig jazz standards suppleret af egne numre. Denne trio, som spillede i Diamanten, består udover Sinne Eeg selv af guitaristen Larry Koonse (til daglig fast medlem af trommeslageren Peter Erskines band) og Martin Schack på orgel.

Dronningesalen, 21. februar 2014.

Vinterjazz

med Bentzon Brotherhood

Jazzpianisten Nikolaj Bentzon (f. 1964) er en markant skikkelse på den danske jazzscene, både som solist og med sin trio og i en lang årrække som fast pianist hos DR Big Band.

Bentzon, der er vokset op med 1970'ernes progressive jazz i ørerne, har som en af de få jazzmusikere i Danmark målrettet dedikeret sig arven efter f.eks. Herbie Hancocks *Headhunters* med sit band *Bentzon Brotherhood*.

Koncerten var samtidig en markering af at Bentzon dagen inden fyldte 50 år.

Dronningesalen, 22. februar 2014.

Andre koncerter

BAROCK meets BAROQUE

European Union Baroque Orchestra (EUBO), som er kulturambassadør for Den Europæiske Union, gav koncert i et tysk-fransk program med musik af de tre samtidige komponister J.S. Bach (1685-1750), Jean-Marie Leclair (1697-1764) og Jean-Philippe Rameau (1683-1764). Orkestret ledes af den danske cembalist Lars Ulrik Mortensen (f. 1955), der er et internationalt anerkendt fyrtårn inden for tidlig musik.

EUBO afholder hvert år optagelsesprøver, hvor alle musikere skiftes ud, således at orkestret altid består af de allerdygtigste unge musikere. Orkestret turnerer i hele Europa og er "et perfekt symbol på den kraft og harmoni, som integrationen mellem mennesker og nationer rummer", som EU-kommissionens formand José Manuel Barroso har udtrykt det.

Cembalisten Lars Ulrik Mortensen modtog Léonie Sonnings Musikpris og

er siden 1999 tillige leder af det danske barokorkester *Concerto Copenhagen*.

Dronningesalen, 6. december 2013.

Forunderligt at sige ...

Adventskoncert med DR Vokalensemblet

DR Vokalensemblet gav stemningerne klang i en smuk adventskoncert under overskriften *Forunderligt at sige* – titlen på Carl Niensens elskede julesang fra 1914 til N.F.S. Grundtvigs tekst.

Koncerten kom omkring tre danske komponister i anledning af Dansk Komponistforenings 100 års jubilæum; foruden Carl Nielsen (1865-1931) også P.E. Lange-Müller (1850-1926) og Jexper Holmen (f. 1971), og derudover supplerede koret med jule-klassikere af Benjamin Britten (1913-1976) og Francis Poulenc (1899-1963). Til at binde musikken sammen skabte musiker og radiovært m.m. Kristian Leth undervejs en fortælling om det usigelige, om åndelighed og om julemytologiens kerne.

Dronningesalen, 15. december 2013.

Julian Rachlin og Oslo Camerata

Julian Rachlin (f. 1974) regnes for en af verdens førende violinister. Denne aften optrådte han sammen med kammerorkestret *Oslo Camerata* i et koncertprogram med blandt andet W.A. Mozart (1756-1791) og Astor Piazzolla (1921-1992).

Julian Rachlin er født i Vilnius og opvokset i Wien, hvor han i en alder af 9 år blev optaget på konservatoriet. Ved siden af studerede han privat hos Pinchas Zukerman. Siden har han udvidet sit arbejdsområde til at omfatte bratschen og dirigentgerningen, og ved koncerten i Diamanten foldede han sig ud i alle tre roller.

Dronningesalen, 25. februar 2014.

Erhvervelser

Håndskriftsamlingen

Det Kongelige bibliotek har erhvervet et blad fra et breviar, der blev fremstillet til Lionello d'Este (1407-1450), der var markis af Ferrara i årene 1441-1450. Lionello d'Este fik sin uddannelse hos humanisten Guarino da Verona (1374-1460) og var ven af Leon Battista Alberti (1404-1472) – så vi er med dette breviar inde i kernen af den italienske renaissance.

Den nulevende italienske forsker Federica Toniolo har beskæftiget sig indgående med håndskriftet og dets forskellige dele, der desværre er blevet skilt ad for et halvt århundrede siden. Håndskriftet er fremstillet i årene 1441-1448 og har været ejet af John MacLean Rolls, 2nd Baron af Llangattock (1870-1916), som døde i slaget ved Somme under Første Verdenskrig. Hans bo blev mange år senere – i 1958 – solgt ved en auktion hos Christie's i London. Breviaret, der allerede i 1800-tallet havde manglet flere blade og illuminationer, blev derefter splittet op af den ellers velrenommerede antikvarboghandler Goodspeed i Boston i 1959.

Det smukt illuminerede blad, som Det Kongelige bibliotek har erhvervet, indeholder bønner til jomfru Maria. På versosiden, hvor blækket er noget falmet, indeholder illuminationerne i marginen en figur af en fugl. Bladet har været ejet af en dansk samler.

Danske arkiver

I lighed med tidligere år erhvervede Håndskriftsamlingen i 2013 ved gave eller køb et meget betydeligt antal breve, manuskripter og andre dokumenter.

Af større samlinger kan nævnes sexologen Preben Hertofts (f. 1928) papirer

og papirerne efter musikforskeren Jan Maegaard (1926-2012) og litteraten Jette Lundbo Levy (1940-2012).

Endvidere er indgået forfatteren C.E. Soyas (1896-1983) meget store samling af scrapbøger, og af andre forfatterpapirer kan nævnes Hans Hartvig Seedorffs (1892-1986) efterladte papirer og Valdemar Rørdams (1872-1946) store arkiv. Sidstnævnte er overflyttet til Det Kongelige Bibliotek som gave fra Svendborg Lokalhistoriske arkiv.

Også forlæggeren Jarl Borgens (f. 1919) papirer er modtaget, og forfatteren Benny Andersen (f. 1929) har påbegyndt en aflevering af dele af sit arkiv.

Endelig kan det nævnes, at skuespilleren Jesper Kleins (1944-2011) papirer ligeledes er doneret til biblioteket.

Desværre er nogle af de nævnte større samlinger ikke ordnet og kan derfor endnu ikke benyttes.

Book History Online (BHO).

Det Kongelige Bibliotek har erhvervet den digitale bibliografi Book History Online (BHO), der er online-fortsættelsen af *The Annual Bibliography of the History of the Book*, den trykte internationale bibliografi inden for bog- og bibliotekshistorie, som blev udgivet fra 1970, og som Det Kongelige Bibliotek tidligere bidrog til og abonnerede på. Efter nogle års digital usikkerhed blev Book History Online relanceret i 2012. Book History Online udgives nu i digital form af Brill i samarbejde med University of St Andrews og SHARP (The Society for the History of Authorship, Reading, and Publishing). Det Kongelige Bibliotek har anskaffet de retrodigitaliserede poster fra 1970 og frem og abonnerer fremover på Book History Online. Samtidig vil Det Kongelige

Bibliotek bidrage med poster vedrørende dansk forskning i bog- og bibliotekshistorie.

Galen-udgave fra 1548

Det Kongelige Bibliotek har fra biblioteket på Psykiatrisk Center Sct. Hans modtaget en trykt venetiansk udgave fra 1548 af værker af den romerske læge af græsk afstamning Klaudios Galenos (129-ca. 217) i oversættelser til latin ved forskellige oversættere.

Psykiatrisk Center Sct. Hans har en bogsamling om psykiatri med fine værker fra især 1800- og begyndelsen af 1900-tallet. I samlingen befandt sig også en udgave af Galenos' værker, som Det Kongelige Bibliotek ikke tidligere har ejet. Eftersom Psykiatrisk Center Sct. Hans mente, at der på Det Kongelige Bibliotek ville være bedre opbevaringsforhold for værket, og endvidere at værket måtte betragtes som

fælles national ejendom, tilbød Psykiatrisk Center Sct. Hans at overdrage værket til biblioteket.

Musik- og Teatersamlingen

I 2013 modtog Musik- og Teatersamlingen en meget omfattende bog- og nodesamling, som har tilhørt musikforskeren og organisten, professor, dr.phil. Jens Peter Larsen (1902-1988). Derudover modtog musiksamlingen et supplement til den allerede meget omfattende samling af noder og papirer efter komponisten og cembalisten Yngve Jan Trede (1933-2010), som Det Kongelige Bibliotek modtog efter Tredes død. Supplementet består af en samling lydbånd med optagelser af Trede-værker samt et antal nodemanuskripter, heriblandt autografen til operaen *Mirandolina*. Manuskripterne er katalogiseret og kan søges i REX-basen.